CYNGOR SIR YNYS MON / CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**6 Chwefror 2025**
TEITL ADRODDIAD:	**Ymgynghoriad Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar ei arfer o beidio â hysbysu Aelod sydd wedi'i gyhuddo o gŵyn tan ar ôl iddo gael ei asesu (Argymhelliad 2 o Adolygiad Annibynnol Dr Melissa McCollough)**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**I nodi ymateb y Pwyllgor Safonau, ar ran y Cyngor, yn yr ymgynghoriad.**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol** **mwycs@ynysmon.llyw.cymru**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.llyw.cymru**

1. CEFNDIR

1.1 Ar ôl canfod defnydd amhriodol o gyfryngau cymdeithasol gan gyn-reolwr tîm yng ngwanwyn eleni, codwyd pryderon ynghylch didueddrwydd ac annibyniaeth swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ("OGCC"), yn enwedig mewn perthynas â phrosesau delio â chwynion am gynghorwyr lleol a allai fod wedi torri'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau. Felly, comisiynodd OGCC adolygiad annibynnol i sefydlu a oedd prosesau, dirprwyaethau a phenderfyniadau ynghylch asesu ac ymchwilio i gwynion gan y Tîm Cod Ymddygiad, a'r cyn-reolwr tîm, wedi bod yn gadarn ac yn rhydd o ragfarn wleidyddol.

1.2 Penodwyd Dr Melissa McCullough i arwain yr adolygiad. Cyhoeddwyd adroddiad ganddi. Roedd yr adroddiad yn cynnwys 7 argymhelliad.

2. YR YMGYNGHORIAD

2.1 Cynhaliodd OGCC broses ymgynghori er mwyn ystyried argymhelliad rhif 2 o fewn yr adroddiad uchod.

2.2 Geiriad argymhelliad 2 yn adroddiad Dr McCullough ydi:

"(2) *Nid yw'r Aelod Cyhuddiedig yn cael gwybod am y gŵyn tan ar ôl yr asesiad: er mwyn bod yn deg ac yn dryloyw, argymhellir bod yr OGCC yn ystyried dychwelyd at yr arfer blaenorol o roi gwybod i'r Aelod a Gyhuddwyd am y gŵyn ar ôl iddi ddod i law. Byddai hyn hefyd yn amddiffyn yr OGCC rhag beirniadaeth yn y cyswllt hwnnw, a allai godi o amgylchiadau lle nad yw'r Aelod Cyhuddiedig yn ymwybodol o'r gŵyn ac yn cael clywed amdani drwy drydydd parti neu'r cyfryngau. Os bydd y OGCC yn penderfynu dychwelyd i'r arfer blaenorol, bydd angen diwygio'r llawlyfr proses yn unol â hynny*".

2.3 Mae manylion yr ymgynghoriad gan OGCC i'w weld yn **Atodiad 1**. Gofynnodd yr OGCC 3 chwestiwn yn yr ymgynghoriad hwn, sef:

1. Ydych chi'n credu y dylai OGCC barhau â'i arfer presennol o hysbysu'r Aelod Cyhuddedig am gŵyn ar ôl iddi gael ei chau yn ystod cam asesu ei phroses neu wrth roi gwybod i Aelod Cyhuddedig am benderfyniad i ddechrau ymchwiliad? Os felly, amlinellwch eich rhesymau dros ddal y farn hon. Pa effeithiau fyddai'n deillio o barhau â'r arfer hwn yn eich barn chi?

2. Ydych chi'n credu y dylai OGCC ddychwelyd at ei arfer blaenorol o hysbysu'r Aelod Cyhuddedig o gŵyn ar ôl iddi ddod i law? Os felly, amlinellwch eich rhesymau dros ddal y farn hon. Pa effeithiau fyddai'n deillio o fabwysiadu'r arfer hwn yn eich barn chi?

3. Rydyn ni wedi gofyn y cwestiynau penodol hyn i'n helpu i ymateb i Argymhelliad 2 yr Adolygiad Annibynnol. Rhannwch unrhyw sylwadau eraill sydd gennych, os gwelwch yn dda, am yr Argymhelliad penodol hwn â ni.

2.4 Roedd yr OGCC yn awyddus cael barn gan wahanol randdeiliaid yn cynnwys Pwyllgorau Safonau ar y cwestiynau hyn.

2.5 Dyddiad cau yr ymgynghoriad ydi 31 Ionawr 2025.

3. Y BROSES A DDILYNWYD YN LLEOL

3.1 Anfonwyd gohebiaeth at holl aelodau etholedig a chyfetholedig y Cyngor Sir er mwyn eu hysbysu o'r ymgynghoriad. Nodwyd y gallai aelodau ymateb yn uniongyrchol at OGCC neu anfon eu barn at sylw'r Pwyllgor Safonau er mwyn iddynt ei ystyried o fewn eu hymateb nhw. Derbyniodd y Pwyllgor Safonau 2 ymateb.

3.2 Cynhaliwyd cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 24 Ionawr 2025 er mwyn trafod y mater.

3.3 Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n mynychu cyfarfod o Arweinyddion y Grwpiau er mwyn cyflwyno safbwyntiau'r Pwyllgor Safonau a chanfod eu barn hwythau, a bwydo hynny o fewn yr ymateb at OGCC.

3.4 Bydd llythyr ymateb yn cael ei anfon gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau erbyn y dyddiad cau am ymatebion, sef 31 Ionawr 2025.

3.5 Bydd copi o'r ymateb a anfonir gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau'n cael ei rannu gydag aelodau'r Pwyllgor Safonau, er gwybodaeth.

4. CANLYNIADAU

4.1 Cynghorir y Pwyllgor Safonau, ac aelodau etholedig a chyfetholedig y Cyngor Sir, ynghylch penderfyniad OGCC ar yr ymgynghoriad hwn, pan y'i cyhoeddir.

5. ARGYMHELLION

5.1 Bod y Pwyllgor Safonau'n nodi cynnwys yr adroddiad.

5.2 Bod gohebiaeth yn cael ei hanfon gan Cadeirydd y Pwyllgor Safonau erbyn dyddiad cau yr ymgynghoriad.

5.3 Bod gohebiaeth Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n cael ei rannu gyda'r Pwyllgor Safonau.

5.4 Bod y Swyddog Monitro'n cynghori'r Pwyllgor Safonau o ganlyniad ymgynghoriad OGCC ar y mater hwn pan y'i cyhoeddir.

5.5 Bod Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n hysbysu aelodau etholedig a chyfetholedig y Cyngor Sir am benderfyniad OGCC ar ei drefniadau ynghylch hysbysu Aelod Cyhuddedig am gŵyn yn eu herbyn pan y'i cyhoeddir.

Atodiad 1

Ombwdsmon Ombudsman Cymru • Wales

Ymgynghoriad OGCC ar ei arfer o beidio â hysbysu Aelod sydd wedi'i gyhuddo o gŵyn tan ar ôl iddo gael ei asesu

Bydd yr ymgynghoriad yn cau ar 31 Ionawr 2025, 23:59.

Argymhelliad 2 o Adolygiad Annibynnol Dr Melissa McCollough

Os oes angen y ddogfen hon mewn fformat arall, cysylltwch â ni ar:
cyfathrebu@ombwdsmon.cymru

Mae’r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

Cyflwyniad

Ar ôl canfod defnydd amhriodol o gyfryngau cymdeithasol gan gyn-reolwr tîm yng ngwanwyn eleni, codwyd pryderon ynghylch didueddrwydd ac annibyniaeth y swyddfa, yn enwedig mewn perthynas â phrosesau delio â chwynion am gynghorwyr lleol a allai fod wedi torri'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau.

Felly, comisiynodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ("OGCC") adolygiad annibynnol i sefydlu a oedd prosesau, dirprwyaethau a phenderfyniadau ynghylch asesu ac ymchwilio i gwynion gan y Tîm Cod Ymddygiad, a'r cyn-reolwr tîm, wedi bod yn gadarn ac yn rhydd o ragfarn wleidyddol.

Penodwyd Dr Melissa McCullough[1] i arwain yr adolygiad.

1 Dr Melissa McCullough yw Comisiynydd Safonau Cynulliad Gogledd Iwerddon (ers 2020) a hi hefyd yw Comisiynydd Safonau Cynulliadau Jersey a Guernsey (ers mis Mawrth 2023).

Prif Ganfyddiadau'r Adolygiad Annibynnol

Daeth yr Adolygiad i'r casgliad canlynol:

- Mae prosesau a dirprwyaethau Cod Ymddygiad OGCC yn gadarn o ran diogelu tegwch a didueddrwydd. Maent yn systematig, wedi eu dogfennu'n dda ac wedi eu hategu gan ganllawiau priodol ac mae'n ofynnol cofnodi ac egluro'r rhesymau dros benderfyniadau fel bo'n berthnasol.

- Mae'r holl benderfyniadau'n seiliedig ar dystiolaeth, ffeithiau a rhesymu cadarn, wedi ei seilio'n dda, ac o'r herwydd, nid oedd tystiolaeth o ragfarn wleidyddol. Ni chanfu'r adolygiad achos unrhyw dystiolaeth fod y penderfyniad ar unrhyw un o'r achosion a adolygwyd wedi ei ddylanwadu gan ymlyniad gwleidyddol yr achwynydd a/neu'r aelod y cwynwyd amdano.

- Nid oedd tystiolaeth bod y cyn-reolwr tîm wedi mynegi ei barn bersonol am faterion gwleidyddol "sy'n debyg i'w negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol" yn y swyddfa a/neu wedi dylanwadu'n amhriodol ar unrhyw aelod arall o staff, wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Gwnaeth yr adolygiad argymhellion i wella'r mesurau diogelu presennol ar gyfer sicrhau tegwch a didueddrwydd. Nodwyd y gwersi a ddysgwyd hefyd er mwyn lleihau'r risg y bydd rhywbeth fel hyn yn digwydd eto yn y dyfodol.

Ymateb OGCC

Croesawodd OGCC yr adroddiad a derbyniodd yr holl argymhellion a'r gwersi a ddysgwyd yn yr Adroddiad.

Dyma oedd Argymhelliad 2 yr Adroddiad:

"(2) **Nid yw'r Aelod Cyhuddiedig yn cael gwybod am y gŵyn tan ar ôl yr asesiad:** er mwyn bod yn deg ac yn dryloyw, argymhellir bod yr OGCC yn ystyried dychwelyd at yr arfer blaenorol o roi gwybod i'r Aelod a Gyhuddwyd am y gŵyn ar ôl iddi ddod i law. Byddai hyn hefyd yn amddiffyn yr OGCC rhag beirniadaeth yn y cyswllt hwnnw, a allai godi o amgylchiadau lle nad yw'r Aelod Cyhuddiedig yn ymwybodol o'r gŵyn ac yn cael clywed amdani drwy drydydd parti neu'r cyfryngau. Os bydd y OGCC yn penderfynu dychwelyd i'r arfer blaenorol, bydd angen diwygio'r llawlyfr proses yn unol â hynny".

Ystyriwyd y mater hwn o ran tegwch y broses. Arfer presennol OGCC yw na fydd yr aelod y cwynwyd amdano ("Aelod Cyhuddedig") yn cael gwybod am y gŵyn tan ar ôl i'r broses asesu gael ei chwblhau a bod y gŵyn naill ai'n cael ei gwrthod neu yr ystyrir ei bod wedi bodloni'r prawf 2 gam i ymchwiliad ddechrau. Os penderfynir peidio ag ymchwilio, bydd yr Aelod a Cyhuddedig yn cael copi wedi ei olygu o'r datganiad o resymau, ond yn gyffredinol nid yw'n cael copi o'r gŵyn. Os penderfynir ymchwilio, bydd yr Aelod Cyhuddedig yn cael copi wedi'i olygu o'r gŵyn pan fydd yn cael gwybod am benderfyniad OGCC i ymchwilio i'r gŵyn.

Cyn y broses y cyfeirir ati uchod, byddai OGCC wedi rhoi gwybod i'r Aelod Cyhuddedig am y gŵyn ar ôl iddi ddod i law. Cyn penderfynu newid y broses, ymgynghorodd OGCC â Swyddogion Monitro drwy rwydwaith y Grŵp Swyddogion Monitro Llywodraeth Leol i egluro'r rhesymau dros y newid. Y prif reswm oedd lleihau pryder diangen i aelodau ynghylch cwynion nad ydynt yn cael eu hymchwilio yn y pen draw. Rheswm arall oedd bod rhoi gwybod i'r aelod am y gŵyn lawn ar ôl derbyn y gŵyn weithiau wedi ysgogi'r aelod i ddechrau casglu ei dystiolaeth ei hun i amddiffyn ei sefyllfa, ac roedd hyn hefyd wedi arwain at rai cwynion "talu'r pwyth" yn cael eu gwneud, ac roedd yn cynnwys trafodaethau cyn asesiad gyda'r Aelod Cyhuddedig. Roedd OGCC o'r farn bod newid y dull gweithredu i'r un presennol yn ffordd fwy effeithlon o ddefnyddio adnoddau. Ar ôl treialu'r dull newydd hwn am ychydig fisoedd, ni chodwyd pryderon gan Swyddogion Monitro, a chafodd y broses hon ei mabwysiadu.

Data Cwynion Cod Ymddygiad

Mae'r OGCC yn cyhoeddi data cwynion blynyddol yn ei Adroddiad Blynyddol.

Yn ystod 2023/24, fe wnaethom asesu 311[2] o gwynion am y Cod Ymddygiad. Cafodd 48 o'r rhain (tua 15%) eu hymchwilio a chafodd 263 eu cau yn ystod cam asesu ein proses (tua 85%).

Yn unol â'n Dangosyddion Perfformiad Allweddol[3], ein nod yw cau achosion yn ystod cam asesu ein proses neu wneud penderfyniadau i ddechrau ymchwiliadau o fewn 6 wythnos i gael yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnom gan yr achwynydd.

Ymateb OGCC i'r argymhelliad hwn

Fel rhan o ymateb OGCC i'r Argymhelliad hwn, mae'n ymgynghori ar yr agwedd hon ar ei drefn.

Mae'r ymgynghoriad hwn yn ceisio barn Swyddogion Monitro, Un Llais Cymru, CLILC, aelodau cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, cynghorau cymuned a thref, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol a phaneli heddlu a throseddu yng Nghymru drwy'r grwpiau cynrychioliadol hyn, Llywydd Panel Dyfarnu Cymru a phwyllgorau safonau lleol.

Bydd yr ymatebion i'r ymgynghoriad hwn, ynghyd â thystiolaeth a gasglwyd ar arferion cyrff rheoleiddio eraill sy'n ymgymryd â gwaith tebyg i waith Cod Ymddygiad OGCC, ac unrhyw oblygiadau o ran adnoddau ar gyfer yr OGCC, yn cael eu hystyried yn ofalus cyn i'r OGCC benderfynu a ddylai ddychwelyd yn ôl i'w arfer blaenorol.

[2] Cwynion Cod Ymddygiad a Gafodd eu Cau – Tudalen 28 Adroddiad Blynyddol OGCC 2023/24

[3] Dangosir Dangosyddion Perfformiad Allweddol ar Dudalen 128 Adroddiad Blynyddol OGCC ar gyfer 2023/24

Cwestiynau'r Ymgynghoriad

1. Ydych chi'n credu y dylai OGCC barhau â'i arfer presennol o hysbysu'r Aelod Cyhuddedig am gŵyn ar ôl iddi gael ei chau yn ystod cam asesu ei phroses neu wrth roi gwybod i Aelod Cyhuddedig am benderfyniad i ddechrau ymchwiliad?

   Os felly, amlinellwch eich rhesymau dros ddal y farn hon.

   Pa effeithiau fyddai'n deillio o barhau â'r arfer hwn yn eich barn chi?

2. Ydych chi'n credu y dylai OGCC ddychwelyd at ei arfer blaenorol o hysbysu'r Aelod Cyhuddedig o gŵyn ar ôl iddi ddod i law?

   Os felly, amlinellwch eich rhesymau dros ddal y farn hon.

   Pa effeithiau fyddai'n deillio o fabwysiadu'r arfer hwn yn eich barn chi?

3. Rydyn ni wedi gofyn y cwestiynau penodol hyn i'n helpu i ymateb i Argymhelliad 2 yr Adolygiad Annibynnol. Rhannwch unrhyw sylwadau eraill sydd gennych, os gwelwch yn dda, am yr Argymhelliad penodol hwn â ni.

Sut mae Ymateb

Cyflwynwch eich sylwadau erbyn **31 Ionawr 2025** drwy e-bost at cyfathrebu@ombwdsmon.cymru.

Datganiad Preifatrwydd

Ar gyfer yr ymgynghoriad hwn, efallai y byddwn yn cyhoeddi crynodeb o'r ymatebion ond byddwn yn dileu data personol cyn eu cyhoeddi. Ni fyddwn yn cyhoeddi ymatebion unigol. Darllenwch fwy am yr hyn rydyn ni'n ei wneud gyda data personol yn ein Hysbysiad Preifatrwydd.

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

1 Ffordd yr Hen Gae

Pencoed

CF35 5LJ

Ffôn: 0300 790 0203
Gwefan: www.ombwdsmon.cymru
E-bost: holwch@ombwdsmon.cymru
Dilynwch ni ar X: @OmbudsmanWales